

41. ՍԵԼՏԱՆ ՓԱՐԻՇԱՆ

Ժամանակը թագավորը կեր, ուր իրիք լաճ: Իրիքն էլ խասուկ, հասակ առուկ կիլնին, փառակվիլու:

Թագավորըն էլ ուր լածիրուն կըսը. - Զի վի ախչիկ կը պը, տուքը ձի խընծուրքիր զարկեցե՞ք վար անու տըռան, իս ախչիկ բիրիմ ձի:

ճաւշ լաճ ուր խընծուր կը զանը վար ուրզը տըռան, միջնիկ լաճ կը զանը վար մալխու տըռան, պըզտիկ լաճ կը զանը, նանչ կը զանը, կընգնը մըկան ծակ վե:

Թագավորը կըսը. - Կայե իմ պըզտիկ լաճ յաղիլ ը:

Էլմէլ համեն մեկը խընծուրըն կը տա, կըսը. - Զի վի ախչիկ կը պը, զանեցե՞ք վար անու տըռան:

Էլմէլ ուրինց խընծուրքիր կը զանին:

Թագավորը ճաւշ լաճ ուր խընծուր կը զանը վար ուրզը տըռան: Միջնիկ լաճ կը զանը վար մալխու տըռան: Կը մընա պըզտիկ լաճ: Ան ընչ կը զանը, կը յա, կընգնը էլմէլ մըկան ծակ վե:

Դիրըն էլ կը զանին, էլմէլ ացկում:

Պըզտիկ լաճն էլ կըսը. - Կայե իմ բախտ ընցնա յը:

Կառնը զզգոստ, կը բիրը: Ընչ կը բիրը տուն, գոռտ ուր գիռտընին կը խանը, կիլնը կընիկըն, ուր չուտիս, չըխըմիս, իինը իրիշկիս: Դայիմ կիլնը, ուր բանիր կանը, էլմէլ ուր գիռտընին կը խագնը, կիլնը գոռտ:

Փելըն կը մընա, թագավորը լաճ կըսը. - Կընիկ, իս զիմ խեր տը բիրիմ պատիվ:

Կընիկ կըսը. - Միրզամահման, խուզգուտ, արիվուտ կուզրքան կիլնիմ, քաւ խեր մը՝ բիրը պատիվ, քաւ խեր մի տ' իցկը մաքանչալաւ:

Միրզամահման կըսը. - Չէ, պընենավե իս իմ խեր տը կանչիմ:

Ան էլ կըսը. - Վուզը ացկում ը, իս տը մընամ փարտը հիտիվ, քաւ խեր ընչ կը գա, կերակուլ, բան տիր հըրճիվ:

Կըսը. - Չէ, աթարգ բան չիլնը:

Կերթա, ըզուր խեր կը բիրը, ան էլ կերթա փարտը հիտիվ:

Կը կան հանտե, խաբար կը տան չուր հանձկան կախ, կըսը. - Կընիկ, խաց պի իմ խոր:

Կընիկըն էլ տանձկավ կընգնը, կը գա, խաց կը բիրը:

Ընչ կը գա հանտե, անցկում խորոտ ը, ուր խոր հաշ կը յա, կընգնը հանտե: Անցկում սերտ կը մաշին, ճռւր կը թըլին իրիս վե, դե՛, դե՛ ջորով ուշչ կը գա վերեն:

Թագավորըն էլ կըսը. - Միրզամահման, յան տը յաս անցկում ջէկլըն բիրիս, ուր իս, իմ ազգար հըմեն նըստինք տակ, մի ծածկը, տալ հավիլնա, յան քու վիզ տը զանիմ:

Թագավորըն էլ կիլնը, կը յա:

Միրզամահման տըն էլ մաղտըն կանը, կը նըստե հատե, չըգըտնա՝ ինչ տ'անը:

Խեր ընչ կերթա, կընիկ կը գա, կըսը. - Միրզամահման, ան վըրե՞ մաղտեն արիր իս:

Կըսը. - Խա՛, ուզլա՛, հալ-քեֆաթ ընցնա յը, իմ խեր ծյի էսաց՝ յան ջէկլըն տը բիրիս, ուր իս իմ ազգըրով սաղ նըստինք տակ, մի ծածկը, տալ հավիլնա, յան քու վիզ տը զանիմ:

Կըսը. - Չէ՞ իս քյի սիցը՝ քաւ խեր մը՝ կանչը, պիրը մի տուն, քաւ խեր զըմի տը իցկը բալաւ: Կընա՛ հանտե, նանչ տու ծի խանիր իս, բիրիր իս, սա՞ Սըլտան Փարիշան, չըխու, ան տ'ըսը՝ ան ի՞նչ կը իմ փեսեն, տու էլ սա՞ մըհա ան ջէկլ քաւ ախչիկ կուզը: Թը չըկարցար բերեր, ա՛ն նա մատնիկ, մըտու քու մատ, ընչ կերթաս հանտե, ջէկլ կառնիս՝ մատնիկ մաք քու մատին օլո՛րը, քանի՛ն ջըն կա, հըմեն տը գան հանտե, տ'ըսի՛ շինի՛նք, թը՝ ավրինք, սա՞ մընչ շինիցեք, մընչ ավրեցեք, մընակ նա ջէկլ թալցե՛ք մի տուն, էկե՛ք:

Ա.Ա էլ կիլնը կերթա, իրիք տիր կը կանչը՝ Սըլտան Փարիշան, Սըլտան Փարիշան:

Կըսը. - Ա.Ա ի՞նչ կը:

Կըսը. - Մըհան ան ջիւլ տո՛ւ, քիւ ախչիկ կուզը:

Ա.Ա էլ կը տա, Միրզամահմատ մատնիկ մա ուր մատնին կոլորը, բուլուկը ջյըն կը բահրավին հանտե:

Կըսին. - Ավրի՞նք, թը՞ շինինք:

Կըսը. - Մընչ ավրիցիք, մընչ շինեցեք, նա ջիւլ թալցե՛ք մի տուն, տարցե՛ք:

Զյընիր ըգջիւլ կը թալին անունց տուն, կը կուրուսին:

Միրզամահմատ ըգջիւլ կը տանը, կը փըռը, ուր խեր, ուր ազքըրով կը նըստին վերա, տալ կեսըն կը նընա տանոտակ:

Թագավոր կըսը. - Միրզամահմատ, մըկա կուզիմ քենն սեղան, ուր անցկում ճիւչ իլնը, իս իմ ազքըրքիրով, իմ պարեկանք-տիրով նըստինք բուլուր, թերը անը, տալ չայնըկը, սըմավարը, կաղախը, խացը տեղ հավիլնա:

Ելմէլ ծեռքիր կը տընը ծուց, մաղտեն կանը, կը յա տուն:

Կընիկ կըսը. - Ելմէլ ան ի՞նչ իլիր՝ մաղտեն արիր իս:

Կըսը. - Խա՛, ուըլա՛, հալ-քեֆա՛ր ընցնա՞յ: Իմ խեր սեղա՛մ կուզը, կըսը՝ անցկում իլնը, իմ ազքըրքիրով, իմ պարեկանքտիր հըմեն շարվին բուլուր, տալ սեղնը վերա, սըմավարը, չայնըկը տեղ իլնը, թը չէ՛ քիւ վիզ տը զարկիմ:

Կըսը. - Միրզամահմատ, խուզգուտ, պրիվուտ կուըրրան կիլնիմ, չէ՞ իս քիւ սիցը՝ քիւ խեր մը՛ բիրը մի տուն, մինք տ'ընկնինք բալա: Գընա՛, հանտե ինչ տիւ բիրիր իս, սա՞ Սըլտան Փարիշան, Սըլտան Փարիշան, տ'ըսը՝ ան ի՞նչ կը իմ փեսեն, սա՞ մըհան ան սեղան տո՛ւ, քիւ ախչիկ կուզը: Չըխու տը տա, տիւ տը առնիս, բիրիս: Խարիր տարի մընա, տիւ չըս կանա գետնեն կըտրը: Դիտ ա՛ն նա մատնիկ, ընչ կը տամ, մա քիւ մատնին օլորը, քանի՛ն ջյըն կա, տը գան հանտե, տ'ըսին՝ շինի՞նք, թը՝ ավրինք, սա՞ մընչ շինեցեք, մընչ ավրեցեք, նա սեղան թալցե՛ք մի տուն, քացե՛ք:

Միրզամահմատ էլ կիլնը, կերթա:

Կերթա վար ան տեղաց, ընչ ինք ուր կընիկ բերեր էր, իրիք տիր կըսը՝ Սըլտան Փարը, Սըլտան Փարը:

Կըսը. - Ա.Ա ի՞նչ կը իմ փեսեն:

Կըսը. - Մըհան ան սեղան տո՛ւ, քու ախչիկ կուզը:

Ընչ կը տա, Միրզամահմատ ուր մատնիկ մա ուր մատին
կօլորը, ուր կօլորը, քանց աստղը երկինք՝ ջյօն կը թափին հատե:

Կըսին. - Քակի՞նք, թը՞ շինինք:

Կըսը. - Մը՞նչ քակեցեք, մը՞նչ շինեցեք, նա սեղան թալցե՞ք
մի տուն, քացե՞ք:

Միրզամահմատ ըզսեղան կը տանը, թագավոր ուր ազքըր-
քիրով, ուր պարեկամքտիրով կը պահրավին բուլուր սեղան,
չայտան ուր թախումով կը տընին վերա, տալ կավիլնա:

Թագավոր կըսը. - Յան ճութըմ անմահական խաղուղ պի-
ոիր ծյի, յան քու վիզ կը զարկիմ:

Միրզամահմատն էլ մաղտեն կանը, ծեռ կը տընը ծուց, կը
յա տուն մա ուր կընիկ:

Կընիկ կըսը. - Միրզամահմատ, ան ի՞նչ իլիր քյի, էլմէլ մաղ-
տեն արուկ իս:

Կըսը. - Խա՛, ուըլա՛, իմ խեր կըսը ծի՝ պընենավե կերպաս,
ճութըմ անմահական խաղուղ պիրիս, դե իս դուրո՞ւց տը բիրիմ:

Կըսը. - Չէ՞ իս քյի սիցը՝ քհւ խեր մը՛ բիրը մը տուն, տ'ընգ-
նինք քանե՞մ:

Կըսը. - Իլը, գընա՛ հանտե, ընչ տհւ ծի խանիր իս, փըշու՞ն
գըվը՞ոք վար աչ թիվին, փըշու՞ն գընա՛, ավզիկ ախապուրըմ տհւ տը
խիս, պո՞ն նըստը հանտե, իմ քուրիր տը գան: Սա՞ ծի քուր
անմահական ճութըմ խաղուղ կուզը:

Կիլնը, կերպա: Կերպա չուր հանտե, կը գըվըոք վար ավզուտ
ախապուրին, չուր անու քուրիր կը գան:

Կըսը. - Չի քուր ճութըմ անմահական խաղուղ կուզը:

Դանօր չորոկըշրաք կիլնը:

Կըսին. - Դու կա՛ց հատե, չուր ուրբաք օր մինք կառնինք, կը
բիրինք:

Կը մընա հանտե չուր ուրբաք օր, ուրբաք օր անունք ճութըմ
խաղուղ, անմահական խաղուղ կառնին, կը բիրին:

Կըսին. - Առ, տա՛ր, մինք գըտինք՝ տհւ վիր խամար կը տա-
նիս, մեկ պըտուղ կիսը՛, կես տհւ կի, կես տհւ քհւ կընգան,
մեկելըն տա՛ր, տո՛ւ անու:

Կառնը, կերթա: Կերթա տուն, պըտուղըմ կը կըտրը, կես ինք կուտը, կես կը տա ուր կընգան, ան մեկէլըն էլ կը տանը թագավորին:

Թագավոր կուտը, կը պըրծնը, կըսը. - Յա՛, հա՛, Միրզամահմա՛տ, իմ ֆինոկ ընչ քհւ մեր մեռավ, տըրած անու գըլոխ, տարած, խուրած, կերթաս կը բիրիս, թը չէ՞ մըկա քհւ վիզ տը զարկիմ:

Կիլնը, մաղտեն արուկ կը գա տուն՝ մա կընիկ:

Կընիկ կըսը. - Միրզամահմա՛տ, խուրգուտ, արիվուտ մեռիմ, չուր մըկա տիւ տայիմ մաղտեն արուկ կը գեր տուն, լա մորե չօ՞ր իլլա, ան քյի հ՞նչ իլիր ը, կը լաս:

Կըսը. - Խա՛, ուըլա՛, իմ խեր ծյի ընցնա էսաց:

Կըսը. - Չէ՞ իս քյի սիցը՝ քհւ խեր մը՛ բիրը մի տուն, մի տ'ից կը բալլա:

Շատ շիրաթ կանը Միրզամահմատին, Միրզամահմատ կը յա, վար ճամփսի՛մ կը տեսնա քիշկ ու սարե՛մ գի հանտե, անու նըլընքտիր իլիր, տըվիր հանիք: Մարթ մ'էլ ան սարը մոտ նըստեր եր վար ծյան:

Էսաց. - Յա՛յ, մա՛րթ, վըրե՞ ատ հըմեն նըվին գի մա ատ սարին, տիւ նըստիր իս վար ատ պաղ ծյան:

Կըսը. - Գընա՛, արը՛, քյի սիմ:

Կերթա, տեղըմ էլ կը տեսնա մարթըմ գի հանտե, քըսան տաշտ խաց շարիր ատե, կըսը. - Յամա՞ն, իս անութը մեռա:

Կըսը. - Վըրե՞ ատ հըմեն խաց տեզիր իս հանտե, կըսիս՝ անութը մեռա:

Կըսը. - Գընա՛, արը՛, քյի սիմ:

Կերթա, տեղըմ էլ կը տեսնա մարթըմ աշչը յը, միս կը ծախսը, կըսը. «Յաման, մըկա փըշու՛մ միս էլներ, իս ուտեր»:

Կըսը. - Վըրե՞ տիւ ատ հըմեն միս կիփիս, կը թալիս կը թափիս, կըսիս՝ մըկա փըշու՛մ միս էլներ, իս ուտեր:

Կըսը. - Գընա՛, արը՛, քյի սիմ:

Փըշու՛մ էլ կերթա, կը տեսնա մարթըմ խաց-պանիր տըրիր վար ուր գըլխուն, կը ծախսը, կըսը. «Յամա՞ն, փըշու՛մ խաց-պանիր էլներ, իս ուտեր»:

Կըսը. - Վըրե՝ ատ խաց-պանիր տըրիր իս վար քիւ գըլսուն, կը ծախսիս, կըսիս՝ փըշուն խաց-պանիր էլներ, իս ուտեր: Յամա հազըր կյի:

Կըսը. - Գընա՛, արը՛, քյի սիմ:

Կերբա, տեղըմ կը խը՝ մարթըմ քարար կը շինը, կը ծախս, խիտ կըսը. «Ա՛խ, մըկա քարարըմ էլներ, իս ուտեր»:

Կըսը. - Գի հատե, համա հազըր շինը, կյի՛:

Կըսը. - Գընա՛, արը՛, քյի սիմ:

Կերբա տեղըմ, կը խը՝ կընիկըմ չըփլախ կիվու ուըսկըրքիր կայնացըցիր հատե, կը կըրը, կըսը. «Ա՛խ, մըկա պուտըմ կար էլներ, իս խըմեր»:

Կըսը. - Զէ՛ գի ատ կիվ, խազար հըմեն ուըսկուր ը, ինչ կը կըթիս, համա ա՛ռ քիւ բերան:

Կըսը. - Գընա՛, արը՛, քյի սիմ:

Գազամ էլ կերբա, կը տեսնա՝ մարթըմ էրկու աման առիր, ճիւր կը կըրը, կըսը. «Յամա՞ն, իս ծարվո մեռա»:

Կըսը. - Զէ՛ տիւ գի ճիւր կը կըրիս, ալ վըրե՝ ճիւր կուզիս:

Ա՛ն էլ կըսը. - Գընա՛, արը՛, քյի սիմ:

Գընաց տեղըմ, տեսավ՝ պապիկըմ նըստիր իրիք ճամխը խառնուրդ, սիկ թիլ կանը կըժիք:

Կըսը. - Պապիկ, ան ի՞նչ կանիս:

Կըսը. - Զա չէ, գիշիր, ցերեկ կը չափիմ:

Կըսը. - Պապիկ, նա նըրքըն ճամբախ կը տանը որ՞՛ր:

Կըսը. - Աւտ խայու ճամբախն ը, կը տանը տժիխք, արքավութին:

Կըսը. - Նա կես տեղուն ը՞նչ կը ճամբախ ը:

Կըսը. - Ան քըրտուն ը:

Կըսը. - Նա վըրը՞ն ընչկը յը:

Կըսը. - Ան տաճկուն ը:

Կը տա քըրտու ճամբախ վե, կը յա: Շատ գընաց, քիչ գընաց, գընաց վար տժիխուց տըռան կայնավ:

Կանչից. - Մարե՛, մարե՛, մարե՛:

Սեր ճիհար իտու, էսաց. - Միրզամահմա՛տ, խուըգուտ, արիվուտ կուըրքան իլնիմ, ա՛րը ըստա, ա՛րը ըստա:

Էլավ գընաց, մեր էսաց. - Միրզամահմա՛տ, քիւ բան ինչ կը ըստա, տիւ վըրե՝ իկիր իս:

Կըսը. - Խա՛, ուզլա՛, հալ-քեֆաթ ընցնա յը, իմ խեր ծի հոռողկիր, ան ֆինոկ ընչ տըրած քհւ գըլոխ, տաճիմ, ան կուզը:

Կըսը. - Ան ֆինոկ, հա՛, ան փըտիր ը մա նա կաթըթին, ա՛ռ, նարիկ տար, լա տիւ քհւ ծեռնով տի՛ անու գըլոխ, Վուզը տիւ չըտընիս, սերը յը, անու սերին տը բանտը:

Կըսը. - Մըկա ըստա մընակ կաթիլ էլներ, թըխ կաթեր, մըկա ըստա մընակ մութ էլներ, թըխ մութ էլներ, լա Միրզամահմատ, խուզգուտ, արիվուտ մեռնիմ, կը տանիս, ժամ մ'ել արա ծի, նա կաթիլք թըխ կըտրը:

Կառնը կը գա, կը գա մա պապիկ:

Կը գա մա պապիկ, կըսը. - Պապիկ, ան վըրե՞ իս գացը, տիւ նըստըր եր ըստա, տիւ սիվ թիլ կը չափեր, իս իկը ըստա, տիւ էլմել նըստիր իս ըստա, սիվ թիլ կը չափիս, կանիս կըծիք:

Կերթա մա ճիւր բերող, կըսը. - Ան վըրե՞ տիւ հանօր ճիւր կը բերեր, կըսեր՝ յաման, իս ծարվո մեռա:

Կըսը. - Խա՛, ուզլա՛, օրըմ մարթըմ իմ մոտեն ճիւր ուզից, իս սիցը՝ քհւ բերան խարամ ը, ճիւր չըտըկը խըմեր, մըկա ան իկիր իմ վուզտ: Իս գիշիր-ցերեկ ճիւր կը կըրիմ, լա չըն թըղնը՝ իս խըմիմ:

Կերթա մա կիվ կըթող, կըսը. - Վըրե՞ տիւ անցկում կըսեր:

Կըսը. - Զի յոթ կիվ կեր, իմ տըրկըցին մեկ, իս ճիւր կը լոցեր իինը, կը տաներ, կը տեր անու փուխ, մըկա նա էն ը՝ կը գա իմ վուզտ: Իս տա իմ կիվ կըրիմ, լա չըն թըղնը իս կաթ խըմիմ:

Գընաց մա քարար շինող, էսաց. - Վըրե՞ տիւ հանօր անցկում կըսեր:

Կըսը. - Իս քարար կը շիներ, կուտեր, ինչըխ ուզեր, անցկուն կաներ, օրըմ մարթըմ իրը, ծենե քարար ուզից, իս սիցը՝ ապա՞ մըկա իս քարար տը տամ քի, մըկա հանօր էն ը՝ կը գա իմ վուզտ, իս համեն օր քարար կը շինիմ, լա չըն թըղնը՝ իս ուտիմ:

Գընաց մա խաց-պանիր ծախող, էսաց. - Ան վըրե՞ տիւ հանօր անցկուն կըսեր:

Կըսը. - Խա՛, ուզլա՛, իս իմ քեֆովն եր, ուզեր՝ խաց-պանիր կը ծախեր, չուզեր՝ ծի խամար պարապ կը մըներ: Մընաց օրըմ խիվանդ, շիվարըմ իրը իմ մոտ, փըրտութըմ խաց-պանիր ուզից, իս չըտըկը, մըկա էն ը՝ կը գա իմ գըլոխ, իս չուր հիրիկուն խաց, պանիր կը ծախիմ, լա փըրտութըմ խաց-պանըրը խասրաթ իմ:

Դորիս գընաց մա միս էփող, Էսաց. - Ան Վըրե՞ տէհ անցկում կըսեր:

Կըսը. - Խա՛, ուըլա՛, իս հըմեն օր միս-մըսեղեն կէփեր, օրըմ խեղծ մարթըմ իրը, իմ մոտեն փըշու՛մ միս ուզից, իս չըտըվը, մըկա ան մեղքն ը՝ կը գա իմ վուըտ: Իս օր չուր հիրիկուն աշ-չութին կանիմ, փըշու՛մ կերակուր չըն թըղնը իս ուտիմ:

Անսուց կէրբա մա հացըուխ, կըսը. - Ան օր Վըրե՞ տէհ անցկում կըսեր:

Կըսը. - Իս խաց կը թըխեր, օրըմ աղքատըմ իրը, իմ մոտեն խաց ուզից, իս չըտըվը, մըկա ան մեղքն ը՝ կը գա իմ վուըտ: Իս լուսնա չուր հիրիկուն խաց կը թըխիմ, փըրտութըմ խաց չընկնը իմ ծեռ:

Կէրբա մա խալվուր մարթ, կըսը. - Վըրե՞ տէհ հանօր անցկում կըսեր:

Կըսը. - Խա՛, ուըլա՛, իս տոլվաթուր էր, իմ ջըլիրու տեղ, ընցնա ինչ կը խիս, էլել էր խա հանգին, օրըմ ճամբուրթ մարթըմ իրը, տեղըմ ուզից, իս սիցը՝ ապա՞ մըկա իս քյի լըխեֆ-տէշակ տը տամ, հըմեն իլնը վուընիլ, մըկա անու մեղքն ը՝ կը գա իմ վուըտ: Իս նըստիր իմ վար նա ծյան, ան լըխեֆ-տէշկըստիր հըմեն տիգած հանտե, ինչըս կանիմ, չըն թըղնը մեկ առնիմ, թըլիմ իս տակ:

Ֆաս կառնը, կը գա տուն: Կը գա, կը յա մա ուր խեր:

Կըսը. - Կակո՛, ուըլա՛, իմ մեր կըսեր՝ անու ֆան փըտիր ը, լա նարիկ իտու ծիկ, իս առը, բիրը, մըհա բի՛, տընիմ քու գըլոխ, մըհա քյի կը կըպը:

Թագավոր ընչ ծեռ իտու, տը առներ, Էսաց՝ թուխ իս տընիմ քիւ գըլոխ:

Ընչ իտը ուր խոր գըլոխ, խեր գընտըռ-մընտըռ կըլուրվավ, իրը տակ:

Ուըլա՛, թագավոր հար մեռավ:

Նուր Միրզամահմատ ժամ արավ ուր մոր խամար, անու կա-թիւք փըշու՛մ կըտիավ:

Անունք խասան ուրինց մըրազին, դուք էլ խասնեք ծի մը-րազին: